

ชนเผ่าพื้นเมือง

ญัฮกุร



โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย
Development of community knowledge-based database system for empowering the most
marginalized and vulnerable indigenous groups in Thailand.

จัดทำโดย:



สนับสนุนโดย:



สารบัญ

	หน้า
ประวัติศาสตร์	2
ถิ่นกำเนิด	4
เส้นทางการเคลื่อนย้าย	4
การกระจายตัวของชุมชน	9
วิถีชีวิต/วัฒนธรรม	11
ปัญหาที่เผชิญ และความต้องการในปัจจุบันและอนาคต	16

ชนเผ่าพื้นเมือง ญ้อกร

ญ้อกร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถือว่าเป็นชนเผ่าพื้นเมืองของประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาตองพญาเย็น และเทือกเขาสนกำพาง ซึ่งเป็นเทือกเขาที่ทอดตัวต่อเนื่องกันในแนวตั้งจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ ระหว่างภาคเหนือตอนล่างกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ญ้อกร เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันหากมองอย่างผิวเผิน พวกเขาอาจเป็นชาวบ้านธรรมดาที่ทำมาหากินอยู่ในพื้นที่ แต่ในความเป็นจริงชาวญ้อกรเป็นกลุ่มคนทางประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มานานกว่าคนไทยหรือคนไทยอีสาน เพราะพวกเขาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่แถบนี้มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่ากลุ่มคนอื่นๆ ชาวญ้อกรในอดีตมีคนนอกกลุ่มเรียกพวกเขาว่า “คนดง” หรือ “ชาวบน” แต่สำหรับพวกเขา เรียกตัวเองว่า “ญ้อกร” ซึ่งหมายถึง “คนภูเขา” (ญ้อ แปลว่า คน กูร แปลว่า ภูเขา) และยังมีการเรียกตัวเองตามพื้นที่ คือ ชาวญ้อกรจังหวัดเพชรบูรณ์ เรียกว่าตัวเองว่า “ละว้า” ชาวญ้อกรเขตจังหวัดนครราชสีมาเรียกตัวเองว่า ชาวบน และชาวญ้อกรจังหวัดชัยภูมิเรียกตัวเองว่า “ชาวดง”

1. ประวัติศาสตร์ (History)

มีการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ชาวญ้อกรจากนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สามารถลำดับความเป็นมาได้ดังนี้

- พ.ศ. 2461 อีริก ไฮเดนฟาเดน (Erik Seidenfaden) สํารวจพบเขตนครราชสีมา เรียกตัวตนของตนเองว่า “เนียะกุล” โดย “เนียะ” แปลว่าคน “กุล” แปลว่าภูเขา อีกทั้งอธิบายว่า ญ้อกรมีวิถีชีวิตเป็นนายพรานร่อนในเขตป่าดงใกล้กับเชิงเขาพนมดงรัก ซึ่งอยู่ใกล้กับรอยต่อของจังหวัดนครราชสีมาในเขตอำเภอบึงสามพัน และจังหวัดปราจีนบุรี คนภายนอกเรียกญ้อกรว่า “ชาวบน”

- พ.ศ. 2462 อีริก ไฮเดนฟาเดน (Erik Seidenfaden) สํารวจพบในเขตจังหวัดชัยภูมิ ทางราชการเรียกกลุ่มนี้ว่า “ละว้า” (Lava) เมื่อศึกษาทางด้านภาษาแล้วพบว่าเป็น “ญ้อกร” ที่อพยพมาจากเพชรบูรณ์

- พ.ศ. 2464 พระเพ็ชรบูรณ์บุรี (ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้น) ได้เรียกชาวญ้อกรในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ว่า “ละว้า” (ไม่มีไม้โท)

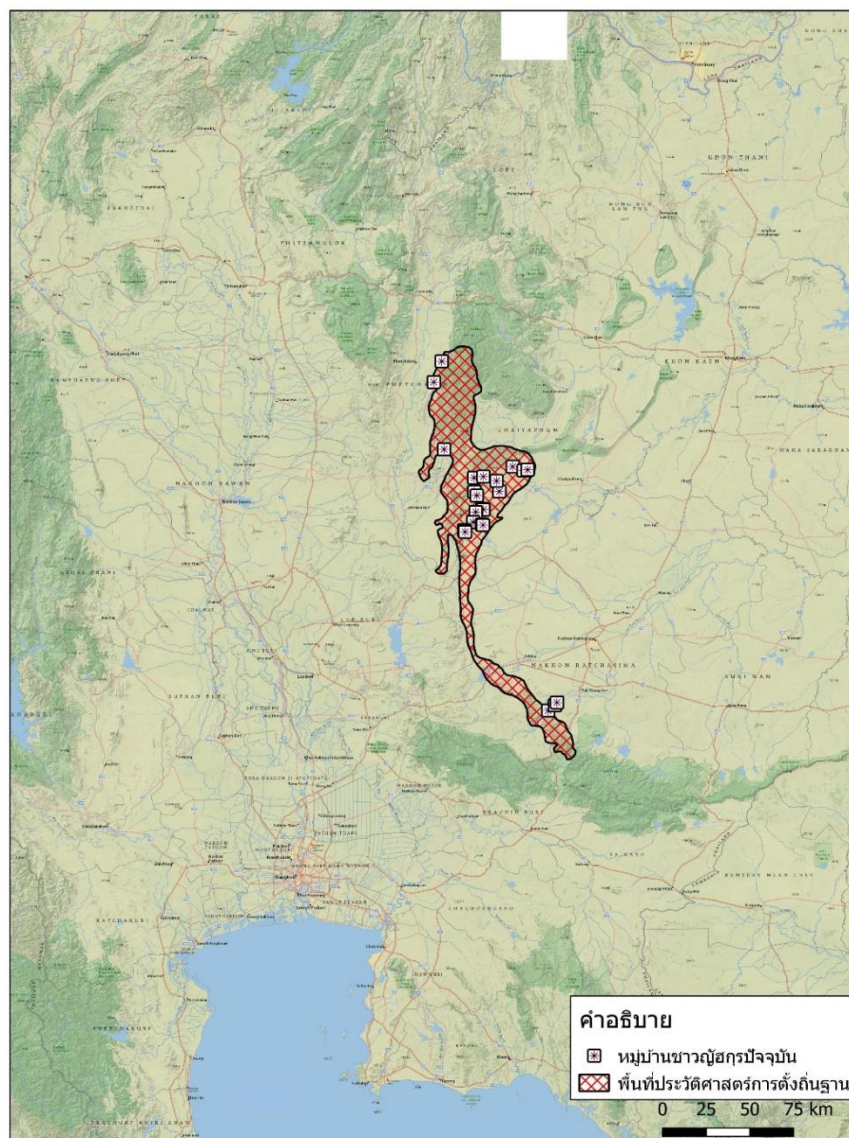
*คนภายนอกทั่วไปเรียกชาวญ้อกรว่า “ชาวบน” ทั้งสามพื้นที่

- พ.ศ. 2541 อภิญา บัวสรวง ได้จัดทำสารานุกรมญ้อกร ในหนังสือเล่มนี้ได้ใส่ไม้โทเพื่อกำกับเสียงให้เป็นเสียงสูง นับเป็นหนังสือเล่มแรกๆ ที่เรียกชื่อ ญ้อกร อย่างเป็นทางการ

- พ.ศ. 2549 มีการส่งเสริมให้ญ้อกรทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้ชาวญ้อกรมีความภูมิใจในการเรียกชื่อตนเองว่า “ญ้อกร” ในช่วงเวลาเดียวกันคำว่า “มอญโบราณ” ได้เริ่มแพร่หลาย โดยสุวิไล เปรมศรีรัตน์ ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ “ญ้อกร มอญโบราณแห่งเทพสถิต” เผยแพร่ สาเหตุที่เรียกว่ามอญโบราณนั้น เป็นเพราะภาษาของญ้อกรมีความใกล้เคียงกันมากกับภาษามอญโบราณในสมัยทวารวดี ซึ่งก่อนหน้านั้น นักภาษาศาสตร์ชื่อ เจอรัาร์ด ดิฟโฟลธ (Gérard Diffloth) ได้ศึกษาไว้แล้วอย่างละเอียดในหนังสือเรื่อง “The Dvaravati Old Mon Language and Nyah Kur” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1984

- พ.ศ. 2551 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดประชุมวิชาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม “มหกรรมฟื้นฟูภาษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เมื่อ 28-29 ตุลาคม พ.ศ. 2551 มีการนำเสนอกรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ 12 กลุ่ม โดย ญ้อถูกรับเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้เข้าร่วมนำเสนอและแลกเปลี่ยนความรู้ด้วย
- พ.ศ. 2552-2555 มีการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ภาษาญ้อของโรงเรียนวังโพธิ์สว่างศิลป์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านไร่ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และกระบวนการรวบรวมองค์ความรู้จากป้าชุมชนโคกคาเปรียงด้วยภาษาญ้อเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดสู่ลูกหลานชาวญ้อ บ้านวังอ้ายโพธิ์ ตำบลบ้านไร่ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
- พ.ศ. 2559 ถึงปัจจุบัน ได้มีการตื่นตัวของชุมชนชาวญ้อในการพัฒนาตนเองในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตตำบลบ้านไร่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม แหล่งท่องเที่ยวชมดอกกระเจียวช่วงเดือนมิถุนายนถึงกันยายนของทุกๆ ปี

แผนที่ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าพื้นเมืองญ้อ



ภาพที่ 1 แผนที่ประวัติการตั้งถิ่นฐานของชนเผ่าพื้นเมืองญ้อ

2. ถิ่นกำเนิด

ถิ่นกำเนิดของชาวญ้อกร ตามการศึกษาทางประวัติศาสตร์ จากการสำรวจของอีริก ไฮเดนฟาเดน (Erik Seidenfaden) ในช่วงปี พ.ศ. 2461 – 2464 หรือเกือบ 100 ปีมาแล้วได้พบว่า มีชาวญ้อกรตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเชิงเขาพนมดงรัก เขตรอยต่อจังหวัดนครราชสีมากับปราจีนบุรี เชิงเขาพังเหย จังหวัดชัยภูมิ และเชิงเขาเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์อยู่แล้ว โดยในพื้นที่เชิงเขาพังเหย จังหวัดชัยภูมินั้นมีการตั้งถิ่นฐานที่ตรวจสอบได้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17 โดยพิพัฒน์ กระแจะจันทร์ (2558) ได้ค้นพบแหล่งโบราณคดีบริเวณบ้านไร่ มีโบราณวัตถุประเภทเครื่องปั้นดินเผาแบบเขมรและเครื่องปั้นดินเผาจีนสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ ทั้งนี้จากการเทียบภาษาชาวญ้อกรของนักภาษาศาสตร์ได้สันนิษฐานว่าอยู่ในกลุ่มภาษาเชื่อมโยงกับมอญสมัยทวารวดี แต่ยังไม่มีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แน่ชัด หลักฐานทางวิทยาศาสตร์จากงานวิจัยของวิภู กุตะนันท์ (2557) ได้มีการศึกษาประชากรในกลุ่มชาวนหรือญ้อกร บ้านวังอ้ายโพธิ์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา กับชาวมอญในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์พันธุกรรม ผลการวิจัยได้ระบุว่าชาวนในเขตอำเภอสทิงพระ จังหวัดชัยภูมิเป็นกลุ่มดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้นีก่อนที่ชาวมอญและกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไท-กะไดจะเข้ามาครอบครองดินแดนแห่งนี้ ชาวนกลุ่มนี้จึงมีถิ่นกำเนิดที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น โดยผลการวิจัยพบว่าเป็นกลุ่มประชากรที่เกิดการผสมเลือดชิดเนื่องจากประเพณีนิยมการแต่งงานภายในกลุ่ม¹

3. เส้นทางเคลื่อนย้าย

จากการสันนิษฐานของนักวิชาการบางส่วนระบุว่า ชาวญ้อกรเป็นกลุ่มประชากรของรัฐทวารวดีที่อพยพหนีภัยสงครามจากการรุกรานของอาณาจักรเขมรขึ้นไปอยู่บนภูเขา แต่ไม่มีหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานทางโบราณคดีกับวัฒนธรรมทวารวดี จึงมีการสันนิษฐานใหม่ว่าการเคลื่อนย้ายของชาวญ้อกรตามประวัติศาสตร์นั้น เป็นเรื่องของการค้าขายที่มีการขยายตัวของอาณาจักรเขมรที่เชื่อมโยงกับชุมชนโบราณในเขตอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิและอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรีมากกว่า² โดยมีเส้นทางการค้า 2 เส้นทางที่เป็นเส้นทางการเดินทางของชาวญ้อกรในช่วงนั้นตามประวัติศาสตร์บอกเล่าของคนในพื้นที่คือ

1. **เส้นทางบ้านชวน** อำเภอบำเหน็จณรงค์ เป็นเส้นทางเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวญ้อกรกับคนในพื้นที่ราบในเขตอำเภอบำเหน็จณรงค์ โดยเป็นเส้นทางของการแลกเปลี่ยนสินค้าหลังการเก็บเกี่ยวข้าว อยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมีนาคมของทุกปี โดยชาวญ้อกรจะเอาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปได้จากป่า เช่น หมี่ร้าง (การถนอมอาหารจากซากสัตว์ป่า) ผลิตภัณฑ์หัวกลอย ชี้ใต้ น้ำผึ้ง พืชไร่ พริก หวายเป็นพืชป่าหรือสัตว์ป่าอื่นๆ ใส่เกวียนหรือหาบไปขายและ/หรือแลกเปลี่ยนกับเกลือ ผ้าตัดเสื้อ ถ้วยชาม ไห น้ำอ้อย มะพร้าว ยา และกระเทียมจากร้านค้าชาวจีนบริเวณบ้านชวนกลับมาที่หมู่บ้าน
2. **เส้นทางลำสนธิ** เป็นช่องเขาบริเวณเขาพังเหยซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างจังหวัดชัยภูมิกับจังหวัดลพบุรี เป็นช่องเขาที่ชาวญ้อกรเรียกว่า “ช่องซิด” และคนในเขตอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

¹ วิภู กุตะนันท์. การวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2557. หน้า 25-26

² พิพัฒน์ กระแจะจันทร์. มปป. โบราณคดีและชาติพันธุ์ในเขตหมู่บ้านชาวญ้อกรที่ อ.สทิงพระ จ.สงขลา. บทความในเอกสารวิชาการ “ดำรงวิชาการ”

เรียกว่า “ช่องบ้านไร่” หรือ “ช่องหินลาด” เป็นจุดที่มีความลาดชันน้อย โดยชาวญ้อใช้เส้นทางเพื่อไปหาใบพลู หน่อไม้ในเขตป่าซับลังกา รวมถึงการเดินทางไปยังเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ด้วย เส้นทางนี้ในช่วง 70 – 80 ปีที่ผ่านมากลุ่มนายฮ้อย (พ่อค้าวัว) จะต้อนวัวจากบ้านชวนเพื่อไปยังด่านกักสัตว์ที่โคกคลี หรือด่านกักกันสัตว์ลพบุรีในปัจจุบัน เพื่อนำวัวไปขายต่อยังอำเภอชัยบาดาล จังหวัดสระบุรี และอยุธยาต่อไป

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาวญ้อ

● ถ้ำคาว

ถ้ำคาว เป็นถ้ำหินใต้ลำคลองสายหนึ่งในเขตแอ่งที่ราบเขาพังเหยระหว่างคลองกระจานทางทิศเหนือและคลองวังกวทางทิศใต้ ปัจจุบันอยู่ติดกับไร่เอ็นวี มีลักษณะเป็นแก่งหินขนาดใหญ่อยู่ใต้ลำคลองเมื่อน้ำไหลจากคลองจะตกลงแก่งหินในแนวตั้ง ใต้แก่งหินมีแอ่งขนาดใหญ่เป็นถ้ำกว้างและลึก

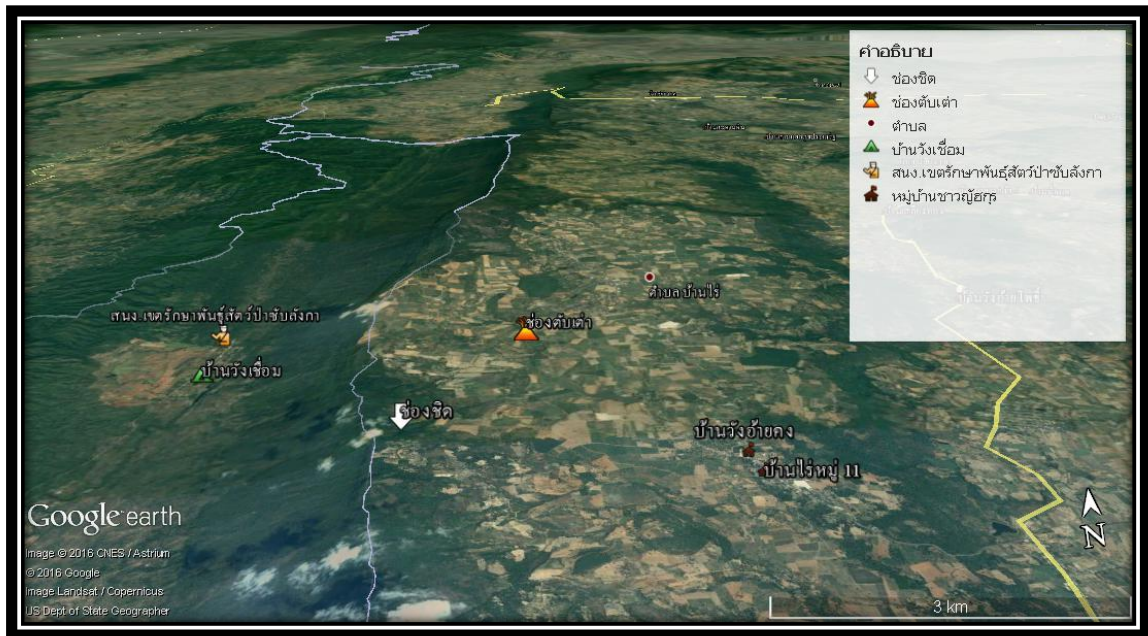


ภาพ 2 ถ้ำคาวในพื้นที่ตำบลบ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ

ถ้ำคาวตามประวัติบอกเล่า ชาวญ้อใช้เป็นที่หลบซ่อนตัวจากโจรผู้ร้าย และการสงครามของทหารลาวที่ใช้เส้นทางนี้ เมื่อเกิดเหตุชาวญ้อจะเข้ามาหลบซ่อนอยู่ในถ้ำแห่งนี้หลายๆ วัน สามารถหุงหาอาหารและสร้างกระท่อมหลบภัยอยู่ภายในถ้ำ หุงหาอาหารได้สะดวก ปลอดภัย ไม่เห็นควันไฟและไม่มีการนำอาหารออกไปนอกถ้ำเนื่องจากสายน้ำที่ตกมาปิดบังและดูดซับไว้ ถ้ำคาวจึงเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาวญ้ออีกแห่งหนึ่ง

● ช่องซิด

ช่องซิด เป็นช่องเขาในทิวเขาพังเหย กลุ่มเทือกเขาแดงพญาเย็น เป็นพื้นที่รอยต่อ/เส้นแบ่งเขตระหว่างจังหวัดชัยภูมิ บริเวณบ้านไร่ หมู่ 1 ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ กับจังหวัดลพบุรี บริเวณบ้านวังเชื่อม ตำบลกุดตาเพชร อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี เป็นจุดบริเวณที่แคบที่สุดของแนวสันเขาพังเหยที่ในอดีตชาวญ้อใช้เส้นทางเดินทางของป่าและล่าสัตว์ และกลุ่มพ่อค้าวัวต่าง (นายฮ้อย) ใช้เป็นเส้นทางการค้า

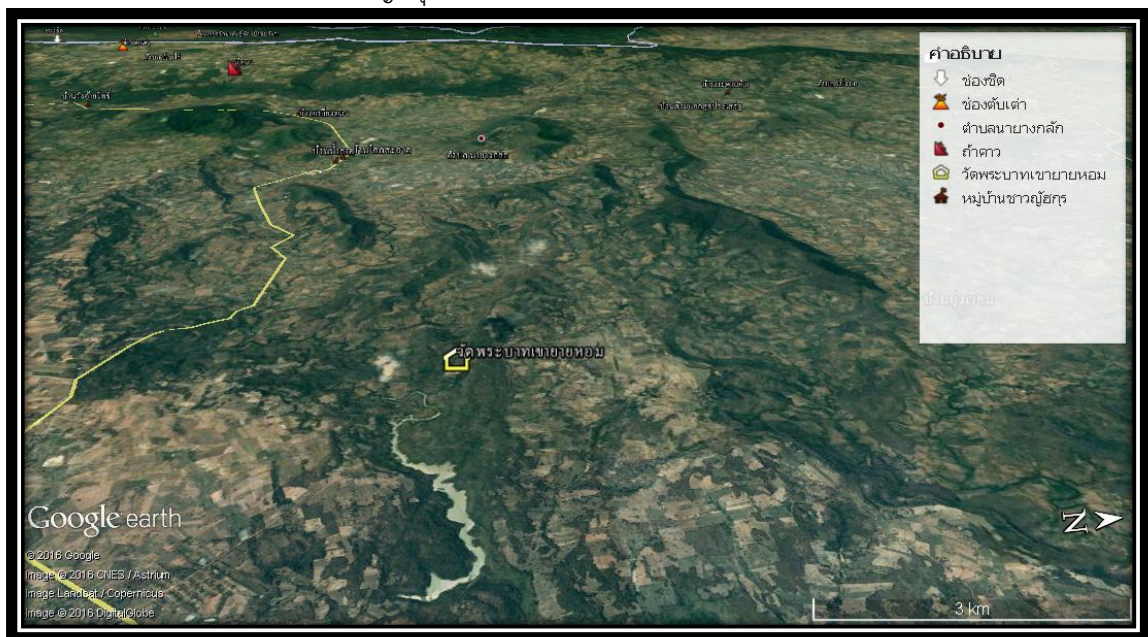


ภาพ 3 แผนที่แสดงตำแหน่งช่องซิดที่เป็นเส้นทางการค้าของชาวญ้อกรในอดีต

ตามประวัติบอกเล่าของชาวญ้อกรประกอบการขุดค้นหลักฐานทางโบราณคดีของพิพัฒน์ กระแจะจันทร์ (2558) ได้ระบุว่า ช่องซิดเป็นจุดผ่านแดนของเส้นทางการลงไปเก็บหาใบพลูและเสเดาของชาวญ้อกรที่มีอยู่มากบริเวณเชิงเขาซับลังกา และเป็นเส้นทางการค้าของกลุ่มนายฮ้อยที่เชื่อมระหว่างที่ราบสูงโคราชและที่ราบภาคกลางในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 – 19 ที่มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุประเภทเครื่องปั้นดินเผาในแหล่งใกล้เคียงทางใกล้ๆ ช่องซิด คาดว่าในอดีตมีการใช้เส้นทางนี้เป็นจุดพักแรมระหว่างขึ้น-ลงเขา

- พระบาทเขายายเหมีน (ยายหอม)

ก่อนมาเป็นพระบาทเขายายเหมีนและเปลี่ยนชื่อเป็นพระบาทเขายายหอมในปัจจุบัน สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวญ้อกร ที่เกี่ยวข้องกับตำนาน “นายพรานล้างเนื้อ”



ภาพ 4 แผนที่แสดงตำแหน่งปัจจุบันของพระบาทเขายายหอมในเขตตำบลนายงกลัก อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ

พระบาทเขายายหอม ตั้งอยู่บริเวณบ้านวังช้างหมู่ 11 ตำบลนาयाงหลัก เป็นเนินเขาลุ่มน้ำคลองกระจวนที่ไหลมาจากเขาพังเหยไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปบรรจบกับคลองเชียงทาบริเวณบ้านกระจวนตามประวัติศาสตร์บอกเล่าชาวญัฮกุรที่เป็นนายพรานมักจะมาดักล่าสัตว์บริเวณดังกล่าวถึงแม้เป็นภูเขาแต่มีแหล่งน้ำซับอยู่ในแอ่งหิน เมื่อล่าสัตว์ได้จึงนิยมนำมาแล่นเนื้อและล้างในแอ่งหินนี้ จึงเรียกว่า “แอ่งนายพรานล้างเนื้อ” และยังมีประวัติว่าชาวญัฮกุรเคยเห็นลูกช้างตกไปตายบริเวณแอ่งหินเหล่านี้ด้วย ที่สำคัญแอ่งหินบริเวณนี้ชาวญัฮกุรได้พบรอยเท้าคนขนาดใหญ่และเชื่อว่าเป็นรอยเท้ายักษ์จึงนำกิ่งและใบไม้มากลบและเผาปิดบังไว้

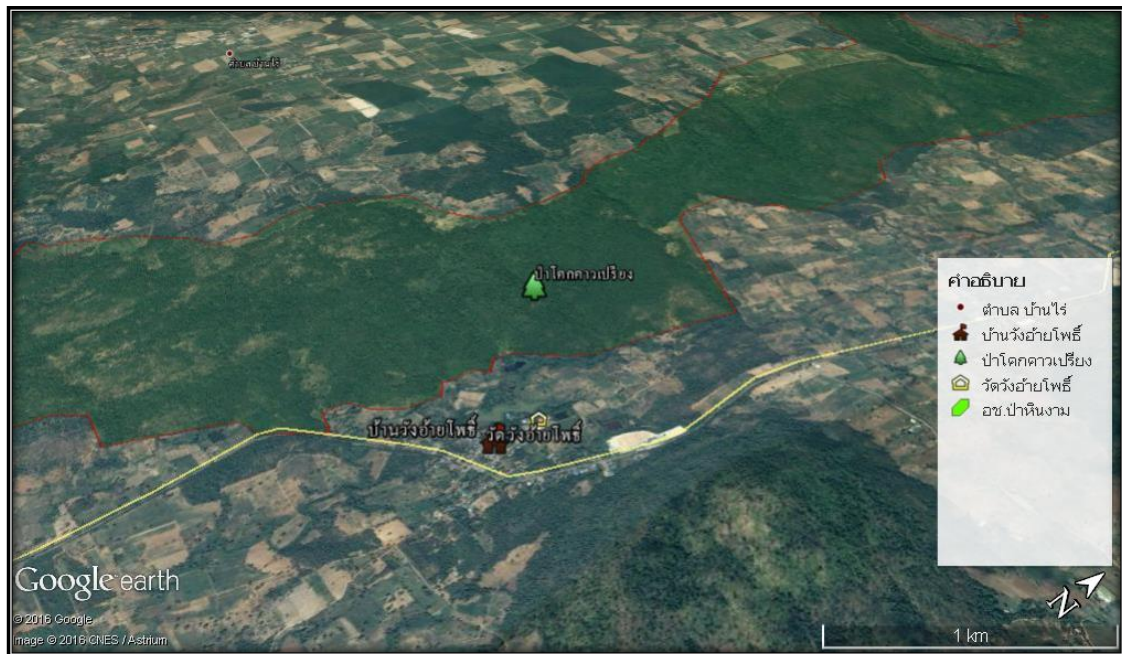
สถานที่แห่งนี้ก็อีกประวัติหนึ่งเล่าว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2492 พระครูมัญญชยกิจ ได้พาพระภิกษุสามเณรออกเดินธุดงค์มา และได้พบกับตาช่าอายุ 70 ปี และนายหม้ออายุ 35 ปี คนบ้านวังตาท้าวหมู่ 3 เล่าให้ฟังว่าบนยอดเขามีรอยเท้าคนใหญ่ปรากฏอยู่ข้างบ่อตาทอง และชาวบ้านที่เป็นคนดง (ญัฮกุร) ที่ทำมาหากินในพื้นที่ได้เห็นช้างเก็บดอกไม้มาวางบริเวณนี้บ่อยๆ จึงพากันค้นหา จนพบรอยเท้าคนใหญ่เข้าก็เกิดความกลัวว่าถ้าทางหน่วยงานราชการมาพบเข้าจะทำให้พวกตนเข้าทำมาหากินในที่นี้ลำบาก จึงพากันทบตอยรอยเท้าให้แตก จุดไฟเผา และนำต้นสลักไดมาปลูกเพื่อปกปิดไม่ให้ใครพบเห็น

ต่อมาปี พ.ศ. 2493 พระครูมัญญชยกิจ ได้เรียนไปยังพระครูพินิจสมณวัตร (คง ชาลีวรรณ) เจ้าคณะกิ่งอำเภอบำเหน็จณรงค์ วัดเพชรภูมิสุวรรณ ในสมัยนั้น และได้เรียกประชุมญาติโยมบ้านชวน บ้านวังเสมา และอำเภอจัตุรัส ออกสำรวจค้นหาจนพบรอยเท้า สันนิษฐานว่าเป็นรอยพระพุทธรูปบาทมีนิ้วเบื้องซ้ายพระบาทและปลายนิ้วเรียบเสมอกัน หันปลายนิ้วพระบาทไปทางอาคเนย์ วัดตรวจสอบความยาวได้ 180 เซนติเมตร ความกว้าง 75 เซนติเมตร และความลึก 45 เซนติเมตร ลักษณะหินรอยพระบาทมีสีแดงด้านซ้ายแตกตามง่ามนิ้วพระบาท จึงได้ร่วมกันทำทางพอบเป็นถนนให้ขึ้น-ลงได้ และยกที่นี้เป็นวัดพระพุทธรูปเขายายหมื่น สวงวนอาณาเขตกว้าง 100 เส้น ยาว 100 เส้น มีเนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ และร่วมกันจัดงานนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทขึ้นเป็นงานประจำปี ตรงกับวันขึ้น 11 ค่ำ จนถึงวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งตรงกับวันมาฆบูชาของทุกๆ ปี

รอยพระพุทธรูปดังกล่าวได้กลายเป็นสถานที่หนึ่งในการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดการรู้จักและเกี่ยวพันในลักษณะเครือญาติระหว่างกลุ่มชาวญัฮกุรในเขตพื้นที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา กับพื้นที่อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยชาวญัฮกุรปักธงชัยมักจะเรียกชาวญัฮกุรเทพสถิตว่าโป่งนก ซึ่งหมายถึงตำบลโป่งนก ซึ่งเดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอบำเหน็จณรงค์ และต่อมาได้มีการแบ่งพื้นที่บางส่วนของอำเภอบำเหน็จณรงค์มาเป็นอำเภอเทพสถิต พื้นที่ตำบลโป่งนกจึงแบ่งออกเป็น 3 ตำบลของอำเภอเทพสถิตคือ ตำบลโป่งนก ตำบลนาयाงหลัก และตำบลบ้านไร่ ดังนั้นชาวญัฮกุรปักธงชัยที่มีอายุมากกว่า 60 ปีมักจะเรียกชาวญัฮกุรเทพสถิตเป็นชาวญัฮกุรโป่งนกมาจนถึงทุกวันนี้

● ป่าโคกควาเปรียง

ป่าโคกควาเปรียง เป็นป่าประเภทป่าเบญจพรรณที่อยู่ในพื้นที่ที่วิวเขาพังเหย เทือกเขาแดงพญาเย็น ในเขตตำบลนาयाงหลัก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติป่าหินงามและป่าสงวนแห่งชาติป่านาयाงหลัก



ภาพ 5 แผนที่แสดงตำแหน่งป่าโคกควาเปรียงของชาวญ้อที่บ้านวังอ้ายโพธิ์

ป่าโคกควาเปรียงในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2544 กับทางสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 (นครราชสีมา) ในชื่อป่าชุมชนบ้านวังอ้ายโพธิ์ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านไร่ อำเภอสทิงพระ จังหวัดชัยภูมิ ขนาดพื้นที่ 621 ไร่

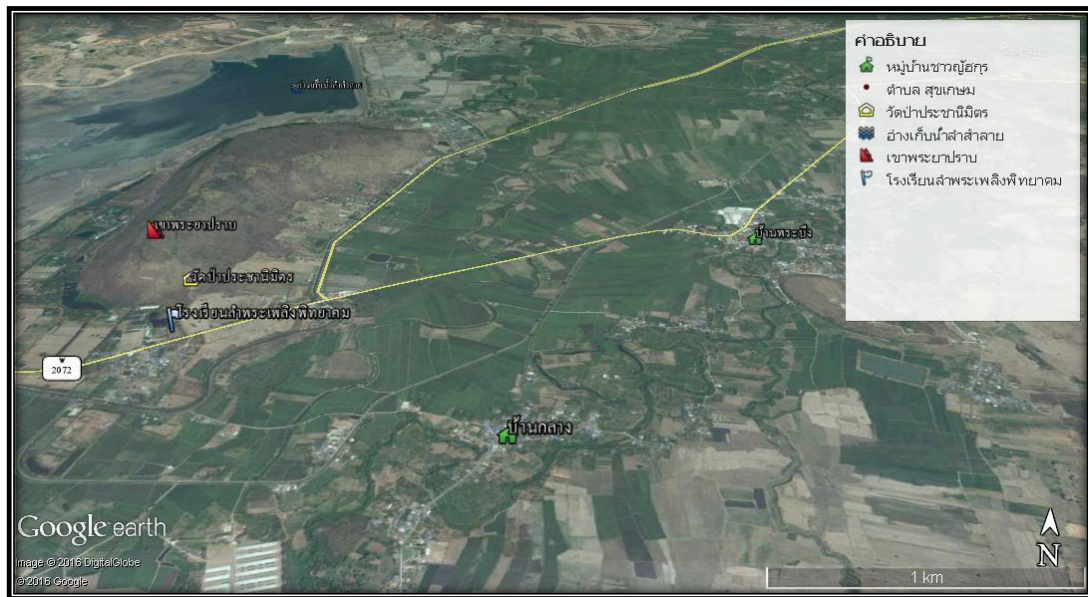
ป่าโคกควาเปรียงแต่เดิมเป็นป่าไม้ที่ชาวญ้อในเขตอำเภอสทิงพระใช้เป็นแหล่งหาของป่า ลำสัตว์ และหาบก เขียด ปลา โดยคำว่าโคก ภาษาอีสานแปลว่า ป่าเบญจพรรณ และควาเปรียง เป็นภาษาญ้อ แปลว่า กบ ดังนั้น ป่าโคกควาเปรียง จึงเป็นป่าบริเวณที่มีกบมาก และเป็นแหล่งอาหารของชาวญ้อ (ทองพิทักษ์ เย็นจิตรัส และคณะ, 2552)

● เขาพระยาปราบ

เป็นเขาสูงเล็กๆ ที่มีลักษณะของการยกตัวของแผ่นดินขึ้นมีความสูงประมาณ 500 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านเขาพระยาปราบ ตำบลตะขบ เขิงเขาทิศตะวันออกเป็นที่ตั้งของโรงเรียนลำพระเพลิงวิทยาคม ทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำลำลำลาย ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนลำพระเพลิง

ชาวญ้อในพื้นที่อธิบายประวัติบอกเล่าว่า เขาพระยาปราบเดิมมีถ้ำ หน้าถ้ำจะมีต้นยาสูบยืนต้นขนาดใหญ่อยู่ 2 ต้น ชาวญ้อนิยมไปเก็บใบยาสูบมาขายกัน สภาพถ้ำเป็นหน้าผา ใต้หินก้อนใหญ่เป็นบริเวณถ้ำ ซึ่งใช้เป็นสถานที่เก็บเครื่องประดับมีค่าของพระยาปราบ มีลักษณะเป็นถ้ำปิดด้วยหินผา แต่ในช่วงเดือน 5 ของทุกปีในเวลากลางคืนชาวบ้านจะได้ยินเสียงดนตรีประเภทยี่และการเล่นเพลง แสดงว่าถ้ำเปิดให้ชาวญ้อขึ้นไปเลือกหยิบยืมเครื่องประดับมีค่าต่างๆ ลงมาประดับตกแต่งเพื่อร่ำรำตามประเพณี เช่น การเล่นปะเรเร ซึ่งเมื่อไปเอามาแล้วจะต้องเอาไปคืนด้วย และชาวญ้อก็ปฏิบัติเช่นนี้มาตลอด ภายหลังจากที่มีคนต่างถิ่นเข้ามาเป็นเขย/สะใภ้ในหมู่บ้านชาวญ้อ และได้ขึ้นไปเอาเครื่องประดับมีค่าลงมาด้วยแต่ไม่เอาไปคืน จึงทำให้พระยาปราบโกรธเคืองและทำการปิดปากถ้ำลง ทำให้ชาวญ้อไม่สามารถไปเอาเครื่องประดับมาใช้ในช่วงกิจกรรมเดือน 5 ได้ และก็หาทางเข้าถ้ำไม่พบจนถึงปัจจุบัน ชาวญ้อในอดีตจึงมักจะนำถ้ำกระดุกใส่หม้อไปเก็บไว้ในบริเวณดังกล่าวด้วย เปรียบเสมือนเป็นสถานที่สำหรับบรรพชนตามความเชื่อของชาวญ้อ ซึ่ง

สอดคล้องกับประเพณีนิยมของชาวญัฮกรในอดีตได้นำเอากะตุกของผู้ตายไปฝังในพื้นที่ป่าซับน้ำ ชาวญัฮกรยังเล่าว่ามีพระธุดงค์มายังเขาพระยาปราบ ชื่อหลวงพ่อเปลี่ยน มหาวิโร ได้มาพบถ้ำบริเวณบนไหล่เขาพระยาปราบมีความยาวหน้าผายาวประมาณ 50 เมตร ลึกประมาณ 4 เมตร สูงประมาณ 2.50 เมตร บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งน้ำซับไหลมาจากภูเขาตลอดทั้งปี ณ ที่แห่งนีจึงเป็นที่ตั้งของวัดเขาพระยาปราบ และปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น วัดป่าประชานิมิตร



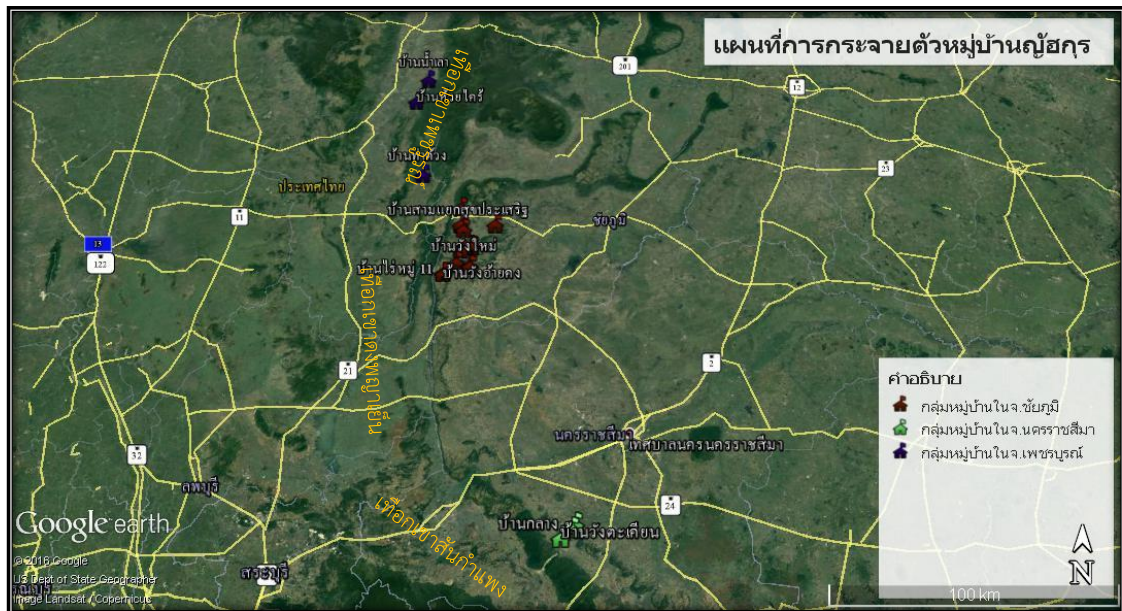
ภาพ 6 แผนที่แสดงที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศโดยรอบเขาพระยาปราบ ต.ตะขบ อ.ปรางค์ชัย จ.นครราชสีมา

4. การกระจายตัวของชุมชน (community distribution)

ตามประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชาวญัฮกร และการปรากฏของชุมชนชาวญัฮกรในปัจจุบันจากการสำรวจสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มพื้นที่ ดังนี้

1. ชาวญัฮกรกลุ่มพื้นที่เทือกเขาพังเหย เป็นกลุ่มชาวญัฮกรในเขตจังหวัดชัยภูมิ ที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกันของการปกครองอำเภอเทพสถิต อำเภอบ้านเขว้า อำเภอหนองบัวระเหว
2. กลุ่มเทือกเขาสนกำพวด: จังหวัดนครราชสีมา ในเขตอำเภอปรางค์ชัย พบที่บ้านกลาง บ้านพระบึง บ้านวังตะเคียน บ้านคลองสาธิต และบ้านตะขบ และในเขตอำเภอครบุรี ตำบลโคกกระชายพบที่บ้านมาบกราด ตำบลจระเข้หินพบที่บ้านตลิ่งชัน
3. กลุ่มเทือกเขาเพชรบูรณ์ตะวันออก: จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเขตอำเภอเมือง พบที่บ้านน้ำเลา และบ้านห้วยไคร้ และในเขตอำเภอหนองไผ่ พบที่บ้านท่าดั่ว

ปัจจุบันมีหมู่บ้านชนเผ่าพื้นเมืองชาวญัฮกรอยู่ใน 3 จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา ดังแผนที่การกระจายตัวหมู่บ้านญัฮกรที่ยังคงมีการตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาตงพญาเย็น และเทือกเขาสนกำพวด ดังเช่นในอดีต แต่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวญัฮกรมีการอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วย ไม่ได้เป็นชุมชนชาวญัฮกรที่มีลักษณะเฉพาะเหมือนแต่ในอดีต



ภาพ 7 แผนที่อธิบายตำแหน่งหมู่บ้านชาวญ้อกรในปัจจุบัน

จากการสำรวจโครงการ KPEMIC ในช่วงปี พ.ศ. 2559 ถึง 2560 พบว่ามีชาวญ้อกรกระจายตัวอยู่ในชุมชนต่างๆ รวมทั้งหมด 27 ชุมชน เป็นประชากรทั้งสิ้น 4837 คน 980 ครัวเรือน และเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวญ้อกรไม่ได้เป็นประชากรส่วนใหญ่ของแต่ละหมู่บ้านเลย ดังเช่นหมู่บ้านไร่และหมู่บ้านวังอ้ายโพธิ์ที่เป็นหมู่บ้านชาวญ้อกรดั้งเดิมปัจจุบันมีประชากรชาวญ้อกรอยู่ไม่ถึงร้อยละ 50 ของประชากรของทั้งสองหมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งในเขตอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาที่เป็นหมู่บ้านดั้งเดิมของชาวญ้อกรในพื้นที่นี้ คือ บ้านกลางมีประชากรเพียงร้อยละ 52 ของประชากรทั้งหมด

ตาราง 1 จำนวนประชากรและครัวเรือนชาวญ้อกรเปรียบเทียบกับประชากรและครัวเรือนทั้งหมดแยกรายหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านหลัก	หมู่ที่	ประชากรทั้งหมด		ชุมชนชาวญ้อกร	ประชากรญ้อกร	
		ครัวเรือน	ประชากร		ครัวเรือน	ประชากร
โคกสะอาด	6	257	916	โคกสะอาด	20	100
ชัยมงคล	8	439	990	ชัยมงคล	24	123
ท่าด้วง	8	429	1232	ท่าด้วง	24	136
ท่าโปร่ง	4	352	623	ท่าโปร่ง	15	100
นายางกลัก	1	1216	2638	นายางกลัก	15	83
น้ำลาด	4	363	1173	น้ำลาด	61	361
น้ำเลา	5	269	823	น้ำเลา	77	338
บ้านกลาง	6	180	579	บ้านกลาง	60	304
บ้านไร่	1	466	1382	บ้านไร่	10	70
บ้านไร่พัฒนา	11	315	1118	บ้านไร่	100	544
บุงเวียน	4	343	788	บุงเวียน	55	214
พระบึง	5	130	270	พระบึง	14	71

ชื่อหมู่บ้านหลัก	หมู่ที่	ประชากรทั้งหมด		ชุมชนชาวญัฮกุร	ประชากรญัฮกุร	
		ครัวเรือน	ประชากร		ครัวเรือน	ประชากร
พระบึงใน	10	171	643	พระบึงใน	39	203
วังกะทะ	14	404	1236	วังกะทะ	6	33
ศรีสง่า	16	254	856	วังกะทะ	5	20
ตะเคียนคู่	13	213	521	วังตะเคียน	22	116
วังตาเทพ	5	312	941	วังตาเทพ	55	231
วังอ้ายคง	6	208	684	วังอ้ายคง	47	249
วังอ้ายโพธิ์	4	349	1011	วังอ้ายโพธิ์	115	500
สะพานหิน	2	435	1339	สะพานหิน	55	234
สุขประเสริฐ	12	103	259	สุขประเสริฐ	7	28
เสลียงทอง	5	220	658	เสลียงทอง	37	148
หนองกระทุ่ม	3	152	507	หนองกระทุ่ม	11	58
หนองกระทุ่ม	11	142	546		8	50
ห้วยไคร้	5	290	1104	ห้วยไคร้	48	300
ห้วยแย้	1	291	895	ห้วยแย้	42	177
ห้วยแย้	9	339	1153		8	46
ผลรวม	27	8642	24885		980	4837

5. วิถีชีวิต/ วัฒนธรรม (Livelihoods/culture)

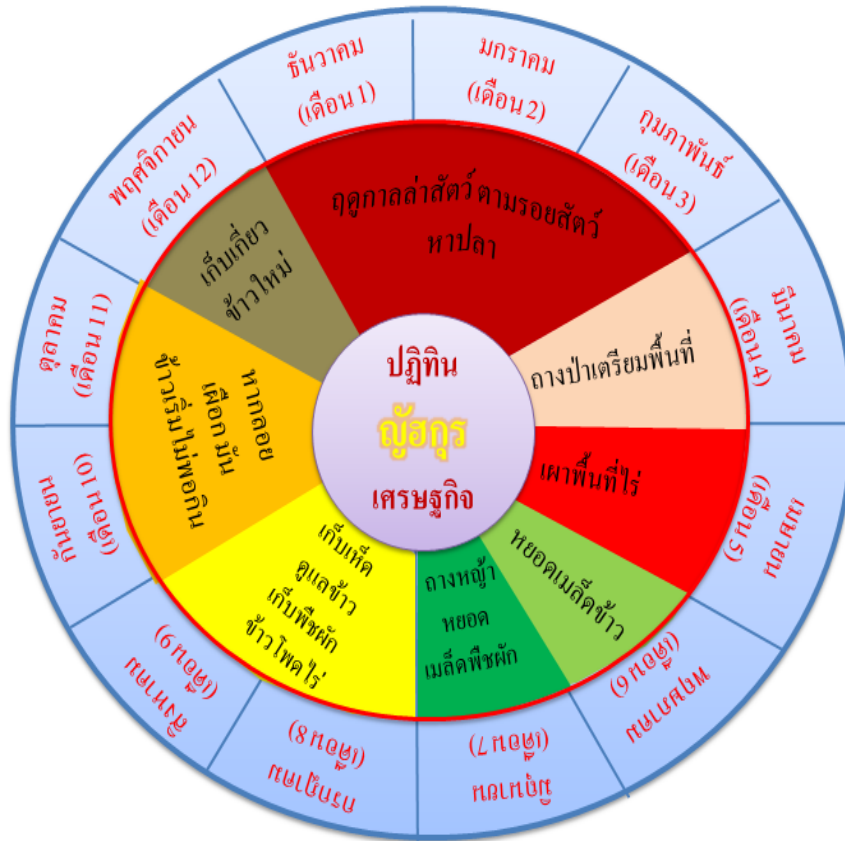
โครงสร้างทางสังคม

ในอดีตชาวญัฮกุรเป็นกลุ่มคนที่นิยมทำไร่ข้าวและล่าสัตว์ในพื้นที่ป่าไม้ มีความเชื่อในเรื่องภูตผีและวิญญาณ เวทมนต์คาถา มีวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะตน แต่งงานในกลุ่มชนเผ่าเดียวกัน การสร้างบ้านเรือนจะไม่ถาวร สามารถเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ใหม่ได้ นิยมใช้ไม้ที่หาได้จากป่ามาสร้างบ้าน หลังคามุงด้วยตับหญ้าคา ยกพื้นสูง ฝาบ้านและพื้นเป็นไม้ไผ่ เมื่อแต่งงานกันฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเข้าไปอยู่บ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในอดีตชาวญัฮกุรมีวิถีทำกินโดยการโค่นไม้ถากป่าเป็นพื้นที่ทำไร่ข้าวผสมผสานกับการปลูกพืชผัก ไร่บริเวณอย่างเพียงพอในครัวเรือน ด้วยจำนวนประชากรที่น้อยและพื้นที่ป่าไม้วางขวางอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้ทำไร่ข้าวได้อย่างเสรีไม่มีการจับจองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวเหมือนดังปัจจุบัน การแสวงหาพื้นที่ทำไร่ข้าวจะใช้วิธีการเสี่ยงทายด้วยการวาดไม้ แล้วตีที่พื้นไปทางทิศตะวันออก 3 ครั้ง ถ้าผลการเสี่ยงทายความยาวไม้เท่ากับครั้งแรก แสดงว่าเจ้าที่อนุญาตให้ใช้พื้นที่นั้นทำไร่ได้ และไปบ้านแล้วนอนหลับฝัน ถ้าฝันดีแสดงว่าพื้นที่นั้นสามารถแผ้วถางทำไร่ได้ ถ้าฝันไม่ดีก็จะไม่ใช้พื้นที่นั้นเป็นที่ทำไร่ ต้องเสี่ยงทายหาพื้นที่ใหม่ต่อไป

นอกจากการทำไร่ข้าวแล้ว ชาวญัฮกุรยังเป็นกลุ่มชนเผ่าที่มีความชำนาญในการล่าสัตว์ หาชของป่า ด้วยวิถีชีวิตที่สัมพันธ์อยู่กับป่า จึงทำให้มีผลผลิตจากป่าไปใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตได้ เช่น ฝ้าย เปลือก และอื่นๆ



ปฏิทินเศรษฐกิจของชาวญ้อกรในยุคนุกเบิกพื้นที่ป่าไร่ข้าว

ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราวของชาวญ้อกรบ้านไร่ ดำรงชีวิตด้วยการทำข้าวไร่และหาพืชผักป่า รวมตลอดถึงการหาของป่าและล่าสัตว์ ซึ่งในอดีตบริเวณเขาพังเหยเป็นป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรังมีไม้ใหญ่หลายคนโอบอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจปัจจุบัน เช่น ไม้พะยุง ไม้ตะเคียน ไม้ยางนา ฯลฯ อยู่เป็นจำนวนมากและหนาแน่น

การเปิดพื้นที่เพื่อบุกเบิกเป็นไร่ข้าวของชาวญ้อกร เริ่มด้วยการหาทำเลพื้นที่ที่เหมาะสมจากนั้นจะทำการเสี่ยงทายด้วยการ”วไม้ม”

การวไม้มเสี่ยงทาย

1. ไปหาไม้ไผ่บริเวณนั้นมา ตัดให้ได้ขนาด 1 วาของผู้เสี่ยงทาย
2. ผู้เสี่ยงทายหันหน้าไปทางทิศตะวันออกแล้วฟาดไม้เสี่ยงทายลงพื้น 3 ครั้ง
3. นำไม้เสี่ยงทายมาวัดขนาดกับความของตนเอง
 - a. ถ้าไม้นานกว่าหรือสั้นกว่าของตนเอง ไม่เลือกที่บริเวณนั้น
 - b. ถ้าไม้เท่ากับ/ใกล้เคียงกับความของตนเอง ก็เลือกที่บริเวณนั้นเป็นที่ทำไร่

การเริ่มต้นเปิดพื้นที่บริเวณนั้นถ้ามีต้นไม้ใหญ่ๆ เช่น ยางนา ตะเคียน ก็จะทำโค่นไม้ใหญ่ก่อนด้วยการใช้ขวานตัดใช้เวลาหลายวัน แต่เมื่อต้นไม้ใหญ่ล้มก็จะเปิดพื้นที่ได้กว้างตามขนาดทรงเงาไม้ใหญ่ ซึ่งบางต้นเปิดพื้นที่ได้มากกว่า 3 ไร่ เมื่อเปิดพื้นที่แล้วก็จะรอให้ใบไม้แห้ง 3 วัน 7 วัน ไปจนถึง 1 เดือน โดยการจุดไฟเผาต้นไม้เล็กใหญ่ เมื่อเผาแล้วถึงช่วงเวลาหยอดเมล็ดข้าวก็จะทำการเริ่มหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว และเมล็ดพืชผักต่างๆ หลากหลายชนิดในแปลงข้าว

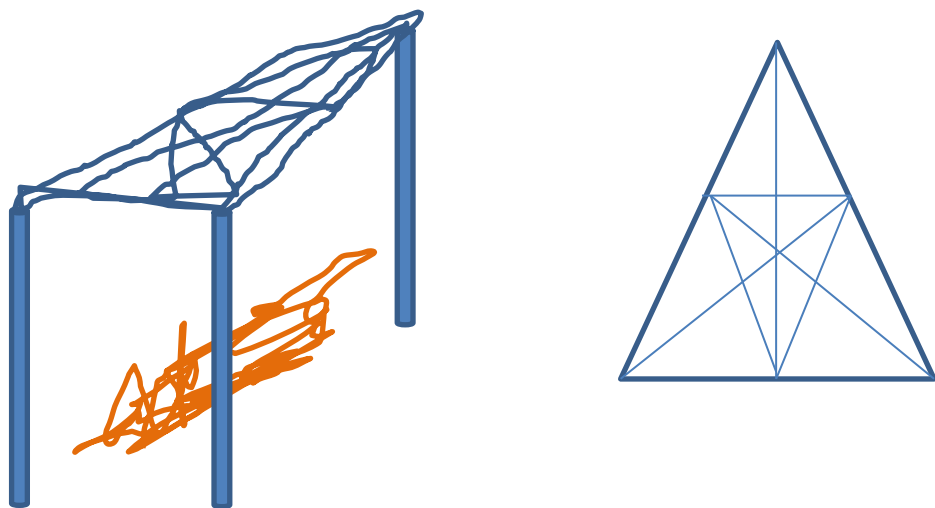
พันธุ์ข้าวของชาวญ้อกร มีหลายพันธุ์ทั้งหมดเป็นพันธุ์ข้าวไร่ ที่เรียกว่า “ข้าวเปื่อน้ำ” มีทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ข้าวเจ้าเป็นข้าวเปลือกเหลืองรูปร่างรีเล็ก เมล็ดข้างในเป็นสีขาว เมื่อหุงจะมีกลิ่นหอมมากๆ ส่วนข้าวเหนียวเป็นข้าวญี่ปุ่นเมล็ดดํา หรือข้าวเหนียวดํา

การทำไร่ข้าวเป็นการทำไร่เพื่อบริโภคในครอบครัวจะไม่มีการขาย แต่จะใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันระหว่างข้าวกับข้าว ข้าวกับพืชผลอย่างอื่น และข้าวกับเกลือ กระเทียม

ไร่ข้าวของชาวญ้อกรจะมีการย้ายไปทำพื้นที่ใหม่สังเกตจากหลุมข้าว ถ้าปีไหนหลุมข้าวขึ้นปกคลุมพื้นที่แล้วปีนั้นก็ย้ายไปทำพื้นที่ใหม่ เนื่องจากหลุมข้าวกำจัดยาก พืชไร่ไม่เติบโต การเปิดย้ายพื้นที่จะเริ่มจากดินเขาขึ้นไปยอดเขา บริเวณเทือกเขาพังเหย บริเวณซับตะเคียน และบ่อน้ำทะ

การล่าสัตว์ เป็นอีกวิถีชีวิตหนึ่งของชาวญ้อกรที่ถือว่าเป็นศาสตร์และศิลปะของการใช้ชีวิตอยู่กับป่า โดยชาวญ้อกรจะมีวิชาอาคมเฉพาะตัวที่ร่ำเรียนสืบทอดกันมาในชั้นเชิงของการล่าสัตว์ใหญ่ เช่น กระตัง หมิ และช้าง สัตว์ที่นิยมล่าจะเป็นกระตัง โดยการเข้าป่าของกลุ่มพรานในช่วงปลายฝนต้นหนาว (ตุลาคมถึงธันวาคม) ไปทำการแกะรอยกระตังและชูงิง โดยอาวุธที่ใช้จะเป็นหน้าไม้และปืนไฟ (ปืนแก๊ป)

สัตว์ที่ล่าได้ เช่น กระตัง ซึ่งเมื่อก่อนมีขนาดใหญ่กว่าวัว แต่ขนาดใหญ่พอๆ กับควาย เมื่อกลุ่มพรานล่าได้ก็จะจัดการตั้งตะแกรงแล่นเนื้อตรงบริเวณนั้น แล้วส่งคนมาบอกชาวบ้านให้ไปช่วย ชาวบ้านก็จะยกโขยงกันไปทั้งหมู่บ้าน (เมื่อก่อนหมู่บ้านไม่ใหญ่ประมาณ 20-50 ครัวเรือน) กลุ่มพรานที่ล่ากระตังจะทำพิธีบูชาผีป่า/เจ้าป่าด้วยซากกระตังโดยหัวหน้าพรานทำพิธี (พิธีกรรมตอนนี้เป็นพิธีที่เรียบง่าย แต่ควรศึกษาขั้นตอนและคำกล่าวในพิธีเก็บรักษาไว้) จากนั้นจะทำการชำแหละเนื้อกระตังขึ้นตะแกรง โดยตะแกรงทำจากไม้ไผ่สานขึ้นรูปสามเหลี่ยมเป็นแผง (ตะแกรงย่างเนื้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของลายปักเสื้อของผู้หญิงญ้อกร) แล้วก่อไฟด้านล่างเพื่อย่างเนื้อให้หตุตัว เมื่อกลุ่มชาวบ้านไปถึงก็จะไปช่วยกันหาบเนื้อกระตังลงมาในหมู่บ้านแล้วแบ่งปันกันทั้งหมู่บ้าน ซึ่งเนื้อส่วนหนึ่งชาวบ้านจะนำไปทำปลาร้า (กระบวนการหมักเนื้อเป็นเช่นเดียวกับการทำปลาร้า) คือแร่เนื้อเป็นชิ้นขนาดพอดีๆ นำไปคลุกเกลือผสมกับแป้งข้าว แล้วเอาไปเก็บไว้ในไหปิดปากสนิทเก็บได้เป็นปีๆ



ภาพ 7 ภาพวาดรูปร่างตะแกรงย่างเนื้อสัตว์ป่าที่ขึ้นรูปเป็นทรงสามเหลี่ยมของชาวญ้อกร

สัตว์ป่าอีกชนิดที่ล่าได้แล้วเอามาใช้ประโยชน์เป็นน้ำมันประกอบอาหารนั่นคือ หมิ เนื้อหมิที่ติดมันเยอะๆ ชาวบ้านจะนำมาเคี่ยวให้เกิดน้ำมัน เรียกว่า “น้ำมันหมิ” คุณลักษณะพิเศษของน้ำมันหมิคือ มีกลิ่นหอม นำไปทอดขนมต่างๆ แล้วจะได้กลิ่นที่หอมและเพิ่มรสชาติให้กับขนมด้วย

นอกจากนี้ชาวญัฮกุรดังกะมามีวิธีการถนอมอาหารประเภทหน่อไม้เพื่อเก็บไว้รับประทานนอกฤดูกาลด้วย

- **หน่อไม้ต้ม** คือ การนำหน่อไม้รวกมาทำการเผาไฟแล้วแกะเปลือกออก นำไปต้มจนกระทั่งน้ำต้มใส จึงนำเอามาใส่ถุงพลาสติกใส (ถุงร้อน) (ในอดีตนำไปใส่ไหดินเผาปิดฝาให้สนิท) แล้วมัดปากห้อยไว้ตามใต้ถุนบ้านเก็บไว้ได้เป็นปีๆ วิธีสังเกตถ้าถุงไหนเสีย ไม่สามารถรับประทานได้คือ น้ำในถุงจะมีสีขุ่นขึ้นก็จะทิ้งไป



ภาพ 8 ถุงหน่อไม้ไผ่รวกเผาไฟต้มของชาวญัฮกุรดังกะมา (ภาพบ้านเป้งเปลี่ยน 20/09/59)

ในส่วนของเมล็ดพันธุ์พืชผักจะมีการเก็บด้วยการเอามากองหรือมัดหุ้มลงไว้ใต้ถุนบ้าน และ/หรือ บริเวณชายคาเหนือเตาไฟทำอาหาร



ภาพ 9 การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวฟ่างและฟักทองน้ำเต้า ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นบ้านของชาวญัฮกุรดังกะมา

ประเพณีในรอบปีที่เกี่ยวกับชีวิต

การเกิด

เมื่อมีการเกิดลูก ก่อนถึงกำหนดคลอด ฝ่ายชายจะไปหาไม้พินมาเตรียมไว้รอก่อน จนกระทั่งเด็กคลอดออกมา จะมีการนำเด็กมานอนบนกระดังไม้ไผ่ที่คว่ำหน้าลงแล้วผัดกระดังพร้อมพูดว่า “หนึ่งวันลูกผี สองวันลูก

คน” รกเด็กจะมีการนำไปฝังไว้ใต้บันไดบ้าน โดยจะนำไม้ไผ่หนามมาคลุมไว้ รอบๆ บ้านก็จะล้อมด้วยไผ่หนาม เพื่อป้องกันผีเข้ามา ขณะที่แม่เต็กจะมีการอยู่ไฟ

การเกี่ยวพาราสี

เมื่อเป็นหนุ่มสาวชาวญ้อกรนิยมเกี่ยวพาราสีกันในช่วงที่เดินทางไปทำงานที่ไร่หรือกลับจากไร่ โดยฝ่ายชายจะไปตัดกรอตรงทางเดินผ่านของฝ่ายหญิง แล้วนำดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของความรักไปวางไว้ ถ้าฝ่ายหญิงเดินทางผ่านมาและยินดีในความรักนั้นก็เอาดอกไม้แบบเดียวกันมาวางทับไว้ แสดงว่าฝ่ายชายไปเที่ยวหาที่บ้านได้ แต่ถ้าฝ่ายหญิงไม่ยินดีหรือไม่พอใจก็จะเก็บดอกไม้ชิ้นนั้นโยนทิ้งหรือเอาดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ตรงข้ามมาวางไว้ แสดงว่าฝ่ายหญิงไม่ต้อนรับฝ่ายชาย

เสื้อผ้าและการแต่งกาย

ชาวญ้อกรเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่ไม่นิยม (หรือเรียกว่าไม่มีวัฒนธรรม) การทอผ้าใช้เอง แต่เป็นการหา มาด้วยการแลกเปลี่ยนสินค้าจากกลุ่มคนภายนอกเผ่ามาทำการตัดเย็บเสื้อผ้าและประดับตกแต่งลวดลายด้วยการปัก



ภาพ 10 เสื้อผ้าการแต่งกายของชนเผ่าญ้อกร

6. ปัญหาที่เผชิญ และความต้องการในปัจจุบันและอนาคต (Issues facing and needs)

ปัญหาหลัก

- 1) ปัญหาด้านเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ด้านภาษาพูดที่ถดถอยลงไป โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่ชาวญัฮกุรเป็นคนกลุ่มน้อย เช่น ในพื้นที่ปักษ์ใต้ จังหวัดนครราชสีมา และในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ การปะปนอยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่ที่พูดภาษาไทยโคราช และภาษาไทยกลาง จึงทำให้ชาวญัฮกุรในพื้นที่มีการใช้ภาษาญัฮกุรลดลงและ/หรือเพี้ยนไปตามอิทธิพลของภาษาไทย โดยคนที่อายุเกินกว่า 40 ปีขึ้นไปจะพูดภาษาญัฮกุรได้ ส่วนคนที่อายุต่ำกว่า 40 ปีลงมาจะไม่มีการพูดภาษาญัฮกุรเลย
- 2) ปัญหาด้านที่ดินทำกิน เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่บ่งบอกถึงความมั่นคงในการดำรงชีวิต เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ตั้งถิ่นฐานและพื้นที่ทำกินของชาวญัฮกุรโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ อำเภอเมืองและอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ และบางส่วนในอำเภอปักษ์ใต้ จังหวัดนครราชสีมา ที่ดินทำกินยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ

ความต้องการ

- 1) ชาวญัฮกุรมีความต้องการด้านการรื้อฟื้นการใช้ภาษาญัฮกุรเพื่อไม่ให้ภาษาตาย
- 2) ชาวญัฮกุรมีความต้องการหลักประกันความมั่นคงในการมีที่ดินทำกินและการใช้ที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม

อ้างอิง

- ศุภิสรา ประเสริฐ. 2551. “แนวทางและรูปแบบการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการพัฒนาชนบทธรรมนิยม ประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ฮกเกอร์เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ”. ปริญญาปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาภาวดี ทับสิทธิ์. 2555. “การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญ้อฮกเกอร์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ”. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.



ข้อมูลเพิ่มเติม:

มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (ม.ก.ส)

188/525 ม.10 หมู่บ้านคุรุสภา ซ.21 ต.สันนาเม็ง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210

โทรศัพท์: 052-063110 E-mail: ipf@thai-ips.org

รายละเอียดเพิ่มเติม www.thaiip.org, www.thaiipportal.info, <https://yakrul.thaiipportal.info/>